

Esbós Línies Pedagògiques

Aquest document és un recull de les línies pedagògiques d'Esplac. És un document que la comissió vam sotmetre a revisió aquest curs 2024-2025 com a part del Pla de Treball i del Pla Estratègic 2024-2027, votats a l'AGO del 2024.

En el Pla Estratègic detectàvem, per una banda, que en els últims anys **a causa del context social cada cop als esplais costa més posar en pràctica els idearis i els valors**. Això fa que cadascú actuï de manera aïllada i que hi hagi poca cohesió pedagògica entre els esplais. Però, **també té un factor positiu, que és la riquesa pedagògica dels esplais. Aquesta riquesa de què parlem desapareix si estem aïllats i no treballem de manera conjunta**. Perdem l'oportunitat d'aprendre els uns dels altres, de fer front a problemàtiques de manera conjunta i, en conseqüència, de donar una millor resposta pedagògica durant el dia a dia dels esplais.

És per això que **com a comissió ens proposem revisar i començar a treballar per tenir unes línies pedagògiques conjuntes i pactades amb els esplais**. En aquest curs 2024-2025, a través d'un procés participatiu i feina interna de la comissió, hem pogut revisar i reestructurar el que teníem escrit fins ara i és el que presentem en aquest document. No es tracta d'un document definitiu, tan sols un esbós que pretén completar-se durant el curs 2025-2026 a través dels espais formatius i de participació dels esplais i, a més a més, seguir treballant-ho als sectors i als esplais. Per tal que això sigui possible presentem una nova proposta que persegueix aquests dos objectius que plantejàvem a l'inici.

Per poder completar les línies pedagògiques i tornar a posar la pedagogia al centre de la nostra pràctica diària creiem necessari la creació d'una nova figura, tant als esplais com al Gran Comitè: les **Responsables pedagògiques**.

Aquestes figures vetllaran per:

- Garantir que cada esplai tingui un Projecte Educatiu amb objectius i indicadors clars i amb mirada pedagògica.
- Assegurar que els valors vagin en coherència amb els de l'entitat.
- Impulsar la formació de les monitores.

Com es tracta d'una figura de nova creació, al llarg d'aquest curs es realitzaran trobades amb les diferents responsables pedagògiques per anar perfilant i definint les seves funcions. **A continuació presentem les temàtiques de les 9 línies pedagògiques per les quals apostem, acord amb els valors d'Esplac.**

Educació amb perspectiva de gènere

Vivim en una societat patriarcal i capitalista on l'home cis i tot allò que es concep com a masculí té la supremacia, deixant en segon pla tot allò que se surt de la masculinitat hegemònica. Alhora, aquests rols de poder i dominació d'allò masculí es van perpetuant a través dels costums, justícia, creences, lleis, normes, economia, etc.

Per a Esplac, enfocar els nostres projectes i activitats en perspectiva de gènere no se centra només en un concepte d'equitat i igualtat respecte homes i dones, sinó que **cal anar més enllà, trencar amb el binarisme i caminar cap a una perspectiva interseccional**, que tingui en compte tots aquells col·lectius oprimits per qüestions de gènere, sexe, identitat, sexualitat, orientació, procedència, cultura, etc.

A més, creiem que **per treballar tot això és essencial posar èmfasi i centrar-nos en les cures dins de l'associació**, posant al centre les necessitats de les persones que en formen part (tenir cura de la distribució de les tasques, de la conciliació, de l'espai que ocupa cada persona dins l'assemblea, de comunicar-nos de manera no violenta...)

Tot això ens transporta a la voluntat de **crear espais de cures i segurs per a totes les persones que formen part de la nostra associació**, establint mesures i protocols que ens ajudin a fer-ho possible.

Justificació:

Des d'Esplac promovem un model educatiu feminista que ens doni eines i visions per afrontar els processos educatius prenent consciència de com treballar de forma explícita i implícita les qüestions de gènere. Per altra banda, és imprescindible que els esplais puguin analitzar si existeixen desequilibris en el seu funcionament que puguin generar discriminacions directes o indirectes per qüestions de gènere, orientació, procedència...

Amb la institucionalització del feminisme hi ha hagut avenços importants de drets, però també ha provocat una reacció de resistència per part de sectors conservadors que perceben el feminisme com a una amenaça als valors tradicionals o una discriminació inversa contra els homes cis.

És fonamental que a l'esplai seguim educant i posicionant-nos en contra aquests discursos i treballar per una educació que tingui en compte la perspectiva de gènere tal com l'entendem.

Educació emocional i gestió de conflictes

L'educació emocional es refereix a l'aprenentatge i la comprensió de les emocions pròpies i les dels altres. Inclou habilitats com la consciència emocional, la regulació emocional, l'empatia, les habilitats socials i la presa de decisions responsable. Aquestes habilitats es desenvolupen contínuament i permeten a les persones gestionar situacions estressants, establir relacions saludables i tenir una actitud positiva cap a la vida.

Entenem la **intel·ligència emocional** com la capacitat per identificar les pròpies emocions i les dels altres, usar-les per facilitar el pensament, comprendre la complexitat de les emocions i regular-les de manera apropiada.

D'altra banda, les **competències emocionals** són un conjunt de coneixements, capacitats, habilitats i actituds necessàries per prendre consciència, comprendre, expressar i regular apropiadament els fenòmens emocionals i afectius. Es poden desglossar en diverses dimensions clau: consciència emocional, regulació emocional, autonomia emocional, competència social en relacions interpersonals i gestió i resolució de conflictes. Aquestes són específiques de cada context sociocultural i poden variar segons els valors de cada entorn.

La paraula **emoció** prové del llatí “*emovere*” que significa posar-se en moviment. Les emocions són mecanismes que ens ajuden a reaccionar amb rapidesa davant successos inesperats que funcionen de manera automàtica, són impulsos per actuar. Cada emoció prepara a l'organisme per a una classe diferent de resposta. Cada persona experimenta una emoció de forma particular, depenent de les seves experiències anteriors, del seu aprenentatge i de la situació concreta.

En canvi, el **sentiment** és la sensació conscient de les reaccions emocionals. Els sentiments impliquen un procés de reflexió sobre les emocions pròpies; els sentiments són més profunds que les emocions i perduren en el temps.

Justificació:

La societat capitalista en què vivim és de caràcter racionalista, ens fa valorar molt la raó i els béns materials i sovint dipositem en aquesta gran part del sentit de la nostra vida. Això provoca que les emocions quedin relegades a un segon pla o, fins i tot, encara hi ha la creença que cal reprimir-les per fer-les desaparèixer. A més, la tendència a l'individualisme

competitiu d'aquest model en què vivim, ens ressalta la **necessitat de mètodes com l'associacionisme, on apostem pel treball en equip i per la suma de les diferents persones per un projecte comú, fugint d'aquest capitalisme sistèmic.**

Ara bé, **aquesta actitud i compromís conjunt no és exempt del conflicte, ja que és intrínsec en les relacions grupals.** El treball en equip en l'associacionisme suposa l'establiment d'estructures orgàniques en les entitats, relacions personals i preses de decisions que impliquen conflicte, aquí és on entra en joc una bona educació emocional.

Concebem el conflicte com un procés d'aprenentatge i creixement i no pas com un fet aïllat. És per això que **apostem per utilitzar la paraula “gestió” del conflicte en comptes d'altres com resolució, perquè entenem el conflicte com un procés a gestionar** i sobre el que aprofundir sense haver de passar per la dicotomia “resolt” o “no resolt” sinó, més aviat, com una oportunitat de procés i canvi. És per això que la gestió no només ha de limitar-se a la gestió un cop ja ha passat o estem en el conflicte, sinó en **establir mecanismes de prevenció.** Cal ser proactives i estar atentes en aquells aspectes que poden generar malestar al grup i posar les **cures en el centre** de la pràctica habitual.

En la societat actual, especialment entre les persones més joves, **moltes relacions passen pels entorns digitals i això ens obliga a replantejar la convivència també des d'aquesta perspectiva.** És per això que és important reflexionar sobre els riscos que comporta aquest entorn, però també entendre les claus per afavorir valors ètics en aquests espais digitals.

De cara al desenvolupament integral d'infants i joves és de vital importància l'adquisició de competències emocionals. **Des dels primers anys de vida hauríem d'aprendre a identificar-les i gestionar-les.** Per poder fer-ho és essencial observar-nos, mirar endins i entrenar-nos a connectar amb les nostres emocions, ja que aquestes es manifesten a través del cos i de les nostres accions.

Treball en equip i assemblearisme

El treball en equip es defineix com un conjunt de persones que treballen **coordinadament**, sota unes pautes clares de funcionament, amb uns objectius determinats i amb algun aspecte que els uneixi com una relació d'igualtat (**ningú se sent superior, tothom és valorat**) o pertinença al mateix grup.

Aquesta manera de treballar requereix molta organització i depèn de la participació activa i el compromís de tots els seus membres. És crucial que totes les persones que formen part d'un equip tinguin espais on interaccionar entre elles per tal de cultivar els vincles. Sobre aquesta xarxa de suport i mitjançant la reflexió i la valoració, l'equip decideix quins són els aspectes que cal mantenir i quins cal canviar.

L'assemblearisme és el sistema d'organització en què un grup de persones té el poder decisor sobre aquelles qüestions que se li han delegat. Una l'assemblea és l'òrgan polític en una organització que assumeix decisions i se'n responsabilitza. A l'esplai, l'assemblea està formada per monitores i monitors, que són els agents educadors. Les assemblees han de promoure la participació democràtica de les monitores i monitors i generar relacions cooperatives entre les persones participants.

Justificació:

El motor d'un esplai és l'equip de monitores i monitors que hi ha a darrere, treballant, organitzant-se i coordinant-se.

A l'esplai treballem en equip perquè **creiem en la cooperació com a pràctica per caminar cap a la construcció de societats i comunitats més inclusives**, on totes i cadascuna de les persones involucrades se sentin reconegudes i amb oportunitats reals de participar i aprendre.

Per culpa del sistema capitalista, la majoria d'espais s'estructuren de manera competitiva i individualista. A més, sovint es fomenta la motivació extrínseca, basada en el reconeixement del resultat individual. Aquelles que no fomenten el suport i l'ajuda mútua entre els seus membres, i que no assumeixen la interdependència com a positiva, són estructures competitives.

A l'esplai, l'estructura que es busca a través del treball en equip i l'assemblearisme és l'estructura cooperativa, en la qual totes les i els membres cooperen per arribar als objectius comuns, ja que és la manera que més s'adiu als valors que es fomenten a l'esplai. L'esplai és una eina transformadora perquè **a través de l'autogestió busca allunyar-se dels models capitalistes.**

Anticapitalisme

El capitalisme és el sistema de producció desenvolupat a partir de la revolució industrial que es caracteritza per la tecnificació dels processos productius a causa de la generalització de les màquines, la propietat privada dels mitjans de producció, el mercat com a origen de les decisions econòmiques, i la recerca del màxim benefici com a motor del sistema. **Aquest s'imposa i ens arrossega cada cop més cap a uns valors individualistes i competitius deixant enrere la solidaritat, el col·lectivisme, les cures, les persones i el planeta.**

A Esplac, i als esplais, entenem que hem de lluitar en contra del capitalisme, ja que és un sistema que no persegueix els nostres valors ni la nostra manera d'entendre el món. **Hi ha diverses maneres i mirades de combatre el capitalisme, com ho és el decreixement**, que l'entendem com a corrent de pensament polític, econòmic i social favorable a la disminució regular controlada de la producció econòmica amb l'objectiu d'establir una nova relació d'equilibri entre l'ésser humà i la natura, però també amb els propis éssers humans.

Actualment, ens trobem en un paradigma basat en l'antropocentrisme i el creixement econòmic il·limitat. El capitalisme té la necessitat de generar cada cop més riquesa i això no és compatible amb el nostre planeta. **Hem d'apostar per una economia social, solidària, circular i feminista**, amb una gestió democràtica i participativa que estigui orientada a les necessitats de les persones i que sigui capaç de gestionar els recursos amb un compromís amb la societat i el seu entorn. També hem d'entendre el nostre entorn des d'una perspectiva holística i respectuosa tenint en compte amb qui fem l'activitat i com la fem. No podem transformar el món i la societat, si no tenim un món per viure. I massa sovint, descuidem aquest aspecte en la nostra tasca educativa.

Justificació:

Ens trobem en un moment històric en què el capitalisme, s'ha apoderat completament de la nostra manera de viure i les nostres relacions. Això també ha portat a una crisi climàtica, social i econòmica. Perquè no és que la producció continua i desmesurada sigui una conseqüència del sistema actual, sinó que és el pilar fonamental del seu funcionament. **El capitalisme només funciona en creixement constant, per tant, és totalment contrari a la sostenibilitat o la gestió responsable de recursos.**

El capitalisme se sustenta gràcies als diferents eixos d'opressió. **Si nosaltres eduquem en feminisme, lluita de classe i anticolonialisme, estem educant en anticapitalisme.**

Participació

Hi ha moltes maneres d'entendre la **participació**, però en termes generals podem dir que **és l'acció d'involucrar-se en qualsevol idea, activitat o procés**.

Hem de tenir present que la participació és un dret innegable, i com a tal, no pot ser negada com a càstig ni donada com a premi. També l'entenem com un **procés d'aprenentatge** que cal planificar conscientment per tal que sigui real. A Esplac **entenem que la participació infantil i juvenil és necessària per al creixement personal i col·lectiu**.

Apostem per un model participatiu dels esplais i dels individus que el formen de manera que existeixi una implicació i compromís real en la presa de decisions i en la posada en pràctica d'aquestes.

Justificació:

La a participació és un pilar per poder construir allò per què estem lluitant. És un dels nostres pilars perquè **entenem que d'aquesta manera el projecte és de totes les persones que en formem part**, des d'infants i joves fins a monitores i monitors. És importat desenvolupar aquest compromís i aquest sentiment de pertinença a través de la participació per tal de caminar cap a la mateixa direcció i treballar cap a uns objectius comuns i consensuats.

En els últims anys podem observar una baixada de la participació generalitzada en el lleure, que també ens afecta, en les activitats generals, activitats de sector, en general a la majoria d'espais participatius de l'associació. Cal ser crítics i posar en el punt de mira aquest fenomen i buscar perquè s'està donant. **Entenem que participar és una de les maneres que tenim a Esplac per construir tot allò que fem, el que pensem i cap a on anem**. És també d'aquesta manera que podem connectar els esplais a l'estructura i que no siguin dues coses totalment aïllades, i per aquesta mateixa raó ho hem de treballar amb els infants, per tal d'educar persones crítiques i amb capacitat de canviar el món. Serà a partir de conèixer allò que els envolta i la manera en com hi volen viure que podran desenvolupar el compromís per transformar-lo.

A Esplac apostem per la participació activa de totes les persones membre de l'associació, per tal que siguin el motor de l'associació i decideixin les línies de treball i les apliquin.

Paidocentrisme

A Esplac eduquem sobre la base dels drets dels infants tal com descriu la missió de l'associació, drets recollits a la Convenció Universal dels Drets dels Infants de 1989. És per aquesta raó que **defensem una pedagogia paidocèntrica on situem a l'infant al centre de tota acció educativa**, tal com defensaven Francesc Ferrer i Guàrdia o Paulo Freire, dos dels nostres referents pedagògics.

Treballem perquè els infants siguin protagonistes dels seus propis processos d'aprenentatge per tal que puguin aprendre en un entorn segur on es puguin expressar, conèixer el seu entorn, relacionar-se entre ells, i ser escoltats.

Apostem per situar els infants al centre de l'educació i acompanyar-los en el seu procés de creixement, tenint en compte i educant en els valors de l'esplai. **Concebem l'infant com a subjecte de drets, actiu i protagonista de la seva pròpia vida.**

Justificació:

A Esplac **eduquem per transformar la societat en què vivim on els drets dels infants es veuen vulnerats contínuament**. No tenen veu, no són escoltats, els espais són poc inclusius per a ells i en moltes ocasions plens de violència. tenir veu, a no ser escoltats, espais poc inclusius, créixer en espais lliures de violència.

Cal que aquests coneguin els seus propis drets, i les eines que tenen per defensar-los, com ara els documents a on es recullen i fer-los servir per a la defensa, la crítica, la pràctica, el respecte i el desig d'aquests. A les nostres vides quotidianes establim diversitat de relacions amb infants, però moltes es veuen travessades per eixos de poder que trepitgen part dels seus drets fonamentals, situant a l'adult al centre i a l'infant com un subjecte secundari. Serà a partir del coneixement que tindran més capacitat de ser crítics i poder decidir sobre allò que volen canviar i transformar.

Inclusió

Esplais Catalans entenem que per aconseguir que les persones participants (monitores i monitors, infants i famílies) dels esplais siguin representatives de la realitat que els envolta, hem d'incloure-les en la dinàmica dels esplais i de l'associació.

Entenem la inclusió com el procés pel qual tota persona és acceptada i respectada dins d'un grup, independentment de la seva realitat. Defensem la diversitat com a font d'enriquiments i d'aprenentatges, evitant qualsevol mena de discriminació. Es tracta d'un procés dinàmic i multifactorial que vol promoure la participació real de totes les persones a l'esplai.

És imprescindible que els esplais gaudeixin d'una estructura organitzativa inclusiva per totes les persones que en vulguin formar part, garantint progressivament les condicions d'accessibilitat suficients en la comunicació perquè les persones amb discapacitat física, sensorial o intel·lectual puguin comprendre-les, gaudir-ne i participar-hi.

D'altra banda, cal potenciar el treball en xarxa amb entitats del nostre entorn amb les que compartim ideari per tal d'acostar l'esplai a altres realitats, enfortir les nostres entitats i adoptar una visió més global de la realitat. Entenem que les desigualtats socials i l'exclusió de determinats col·lectius perpetuen estructures de poder davant de les quals ens hem de posicionar i denunciar. **Treballar en xarxa ens permet conèixer i donar suport a lluites de col·lectius que sovint no formen part de l'esplai.**

Hem volgut treballar de manera específica sobre aquestes diversitats i és per això que les hem dividit en quatre grans grups:

- **Diversitat cultural:** Esplac som una associació laica i, com a tal, defensem la llibertat de consciència i culte, evitant caure en l'estigmatització. Quan treballem la interculturalitat, hem d'evitar fer-ho des de la superficialitat i entendre la cultura com a un element estàtic que condiciona tot el que fem.
- **Diversitat funcional:** entenent que totes les persones tenen capacitats diverses (ja siguin intel·lectuals, físiques, sensorials...) i que cal que el nostre entorn estigui adaptat a totes elles sense posar barreres a la participació, tant per a infants com per monitors.
- **Diversitat socioeconòmica:** vivim en una societat plena de desigualtats intrínseques al sistema socioeconòmic en què estem immersos. Cal centrar esforços a millorar la igualtat d'oportunitats per totes les persones.

- **Diversitat sexual i de gènere:** reconeixem la diversitat d'identitats i orientacions sexuals i de gènere. Quan treballem la perspectiva feminista, cal que aquesta inclogui el col·lectiu Gèneres i Sexualitats Diverses i Dissidents (GSDD) i que contempli la interseccionalitat.

Justificació:

Durant el curs 2018-2019 vam elaborar el recurs [Som diverses i inclusives? Informe de l'enquesta sobre la inclusió i la diversitat a Esplac](#). Arran dels resultats obtinguts es va poder observar que **la realitat dels esplais s'assembla molt poc a la de l'entorn que els envolta**. Les monitores i monitors, famílies i participants dels esplais d'Esplac són, en general, persones nascudes a Catalunya i amb estudis universitaris.

Durant aquell mateix curs, des del Projecte d'Inclusió i Diversitat, s'analitza si aquesta segueix sent la realitat d'Esplais Catalans. La diversitat cultural segueix sent un problema, però centrant-nos en altres diversitats, veiem que a menys de la meitat dels esplais d'Esplac hi participa algun infant derivat de serveis socials o amb diversitat funcional.

Considerem que vivim en una **societat que exclou col·lectius minoritzats** com les persones racialitzades o persones amb capacitats diverses. Des d'Esplac no volem que els esplais es converteixin en un altre espai excloent per aquests col·lectius i **lluitem perquè hi puguin accedir totes aquelles persones que vulguin formar-ne part. És per això que cal canviar la realitat dels esplais i apropar-los a totes aquestes persones**. Si l'esplai ha de ser bressol de transformació social, l'hem de fer entre totes.

Antifeixisme

Entenem el feixisme com la normalització i banalització dels discursos d'odi i reaccionaris. Entenem per idees i actituds feixistes l'exaltació del nacionalisme i la religió, la persecució de minories ètniques o de persones de gènere i/o sexualitat dissidents, la romantització de la família tradicional i els rols de gènere, l'augment de la militarització i la violència i la lloança a l'autoritat.

L'antifeixisme és cosa de tots els qui defensem el dret a viure una vida digna. El relat de l'extrema dreta va calant a la societat i, això, a l'esplai també ho notem. **Aquesta realitat ens obliga a posicionar-nos, perquè els drets que després d'anys de lluita avui tenim garantits comencen a trontollar. El moviment del lleure educatiu juga un paper clau i que és essencial entendre'l com un agent de canvi i de transformació social.** Els esplais som espais intergeneracionals i això té un fort potencial: les joves que tirem endavant aquestes entitats treballem amb criatures d'edats molt diverses i, alhora, també teixim vincles amb les seves famílies. L'impacte que tenim pot ser molt gran, podem ser una força de xoc contra els discursos d'odi.

Justificació

A Esplac eduquem sota valors antifeixistes perquè creiem en la llibertat d'expressió i en els drets i les llibertats de les minories. Històricament, durant el franquisme i la transició, els esplais han estat un pilar fonamental en la lluita contra el feixisme.

Des de l'esplai tenim el deure de frenar la propagació d'aquestes idees. Eduquem en l'organització i el pensament crític, que són eines imprescindibles per a l'emancipació.

Perquè l'esplai funcioni és necessària la comunitat i és important defensar aquesta idea per fer front al discurs individualista que promou el feixisme. Les joves no som el problema, sinó que, organitzades, som la solució. Al cap i a la fi, el projecte educatiu de l'esplai és clarament comunitari i busca teixir xarxa, mentre que els discursos d'odi el que pretenen és aïllar-nos i enfrontar-nos entre nosaltres, això ja trenca les dinàmiques que el feixisme necessita per créixer.

Treball amb joves

L'adolescència és una etapa sotmesa a **processos de socialització i adaptació molt intensos**, en recerca de quin paper tenen els joves al món. La mateixa, va acompanyada per canvis físics, canvis de centres on reben formació, canvis d'amistats, de dubtes, de confusió i d'emocions, etc. **Per poder treballar adequadament amb els adolescents dels espais necessitem conèixer aquests processos.**

Les monitores i monitors ha de facilitar aquest procés, però qui l'ha de dur a terme són elles, eduquem perquè els infants i els joves siguin autònoms. Treballarem des del **vincl**e, però no hem d'ocupar el rol de pare, mare o amic, simplement **hem de servir de figura referent que els guïi durant el seu procés maduratiu**. És interessant que aquesta figura pugui ser criticada, ja que també ajuda a no criminalitzar i normalitzar l'error.

Justificació:

En un context social adultocèntric, l'adolescència esdevé un **col·lectiu estigmatitzat** i poc valorat. Per aquest motiu, **la nostra tasca educativa vol acompanyar al jovent amb una mirada neta, sense prejudicis.**

Atacar les arrels estructurals que afecten la nostra societat amb els **adolescents com a protagonistes d'aquesta transformació social** és també una raó de ser del treball amb les i els joves. En aquest temps, s'adonen de la seva individualitat única i es plantegen com desenvolupar la seva personalitat. Les hem de sensibilitzar i empoderar les persones per afrontar aquestes reformes. Formar un sentit d'identitat consisteix en el fet que les i els joves sàpiguin qui són, què és el que pensen, i com volen viure la seva vida.